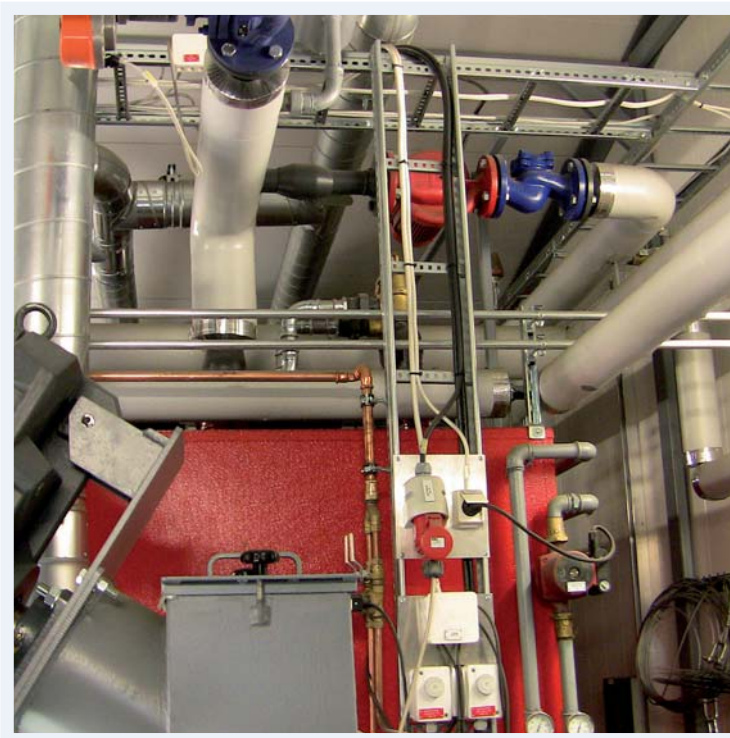

Lämpöyritysten kannattavuus on parantunut

Tutkimusvastaava Riitta Backman ja tutkija Kari Vuorio, TTS

Suurin potentiaalinen asiakasryhmä lämpöyrittäjille ovat yksityiset teollisuuskiinteistöt ja asuinalueet, jotka eivät kuulu kunnan tai kaupungin kaukolämmön piiriin. Kuva: Kari Vuorio

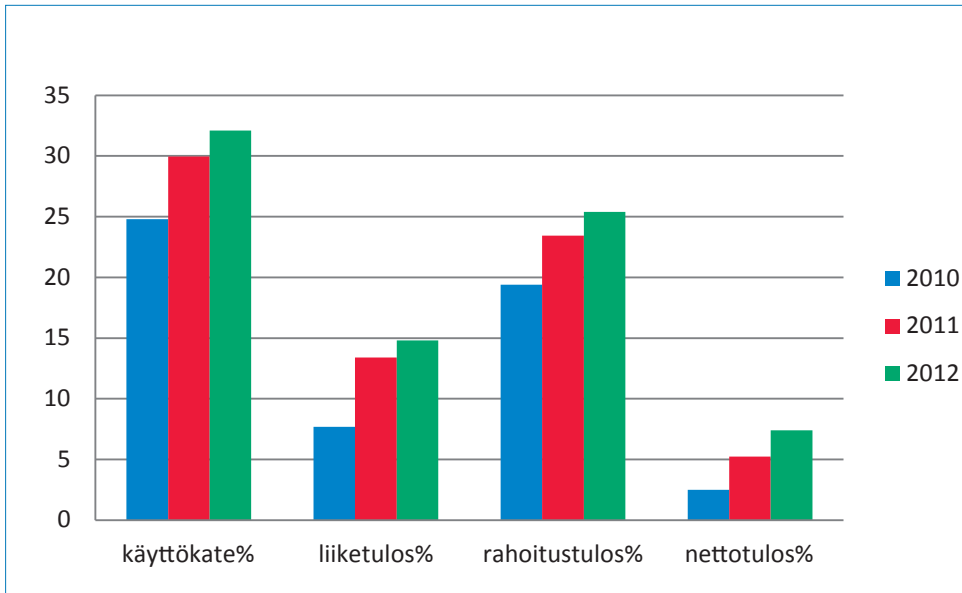
Vuoden 2012 lopussa Suomessa toimi noin 500 lämpöyrittäjien hoitamaa lämpölaitosta. Näiden yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on noin 130–140 miljoonaa euroa ja ne työllistävät suoraan noin 600–700 henkilöä. Niiden käyttämä vuotuinen metsähakkeen määrä oli noin 1,3 miljoonaa irtokuutiometriä. Tämän lisäksi lämpöyrittäjät käyttivät muita puupolttoaineita yhteensä noin 100 000 ja polttoturvetta noin 50 000 irtokuutiometriä.

Lämpöyrittäjien liikevaihto koostuu pääasiassa myytävästä lämmöstä. Lämmöntuotanto ja lämmön jakelu tapahtuvat joko suoraan toimitettuna asiakkaan kiinteistöön tai aluelämpöverkon välityksellä. Muuttuvia kustannuksia ovat esimerkiksi raaka-aine, kunnossapitokulut, aineet ja tarvikkeet sekä kuljetukset. Kiinteitä kustannuksia ovat esimerkiksi palkkakulut, vuokrat ja hallintokulut.

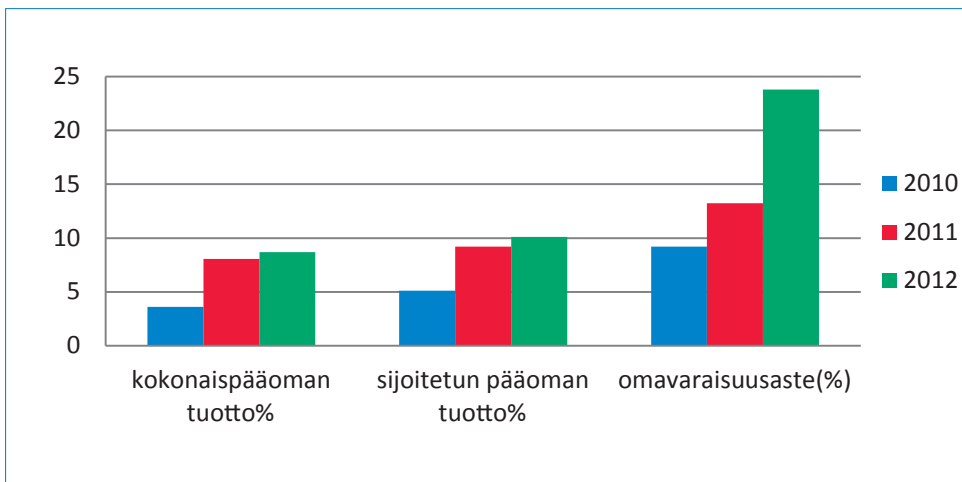
Työteho-seura on kerännyt tietoa uusista lämpölaitoksista vuodesta 2002 lähtien. Tämän selvityksen tavoitteena oli tutkia lämpöyrittäjien taloudellista kannattavuutta.

Yrityksen kannattavuudesta ja taloudellista toimintaedellytyksistä saadaan tietoa tilinpäätösanalyysin avulla. Tilinpäätösanalyysi on tilinpäätösten pohjalta tehtävää yrityksen toiminnan kannattavuuden mittaamista ja arviointia. Jotta erikokoisia yrityksiä voidaan vertailla, käytetään tilinpäätösanalyysissä

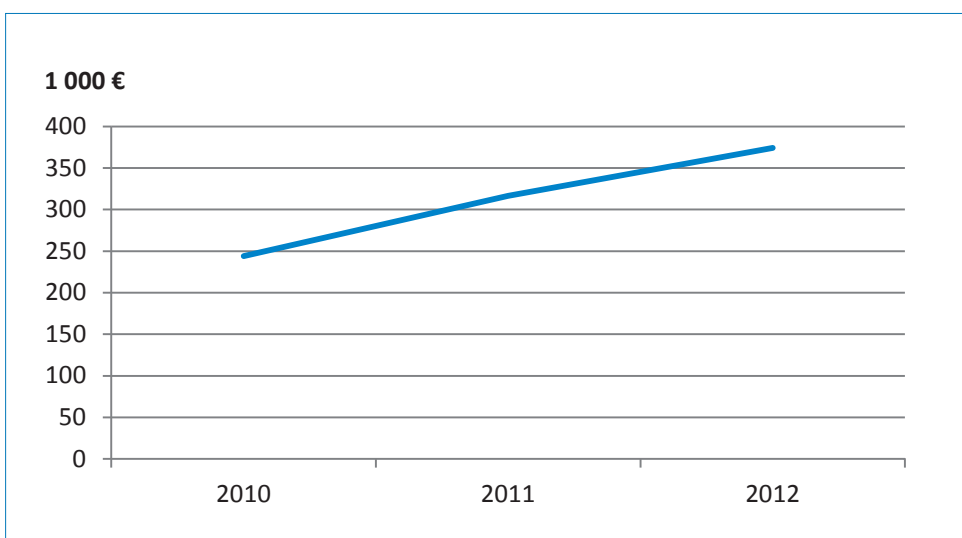
Lämpöyrittäjien kannattavuus on parantunut vuodesta 2010 vuoteen 2012 kaikilla vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja kannattavuuden tunnusluvulla mitaten. Myös yritysten liikevaihto on kasvanut. Työteho-seuran tutkimuksessa mukana olleiden yritysten liikevaihdon mediaani kasvoi vuosien 2010–2012 välillä peräti 54 prosenttia. Kannattavuus parani nettotuloksella mitaten 2,5 prosentista 7,5 prosenttiin ja sijoitetun pääoman tuotto viidestä kymmeneen prosenttiin. Myös yritysten vakavaraisuus parani, ollen kuitenkin edelleen vain tyydyttävällä tasolla. Omavaraisuusaste kasvoi yhdeksästä prosentista 24 prosenttiin.

Kaavio 1. Lämpälaitosten kannattavuus oli parantunut kaikilla mittareilla vuodesta 2010 vuoteen 2012.

Kaavio 2. Lämpälaitosten pääomien tuotto ja vakavaraisuus paranivat tarkastelujaksolla 2010–2012.

Kaavio 3. Yritysten liikevaihdon mediaani oli vuonna 2010 noin 240 000 euroa ja kasvoi siitä vuoteen 2012 mennessä noin 370 000 euroon.

suhteellisia mittoja. Tällöin tunnusluvut suhteutetaan yrityksen liikevaihtoon tai taseen loppusummaan.

Tilinpäätösanalyysissä lasketut tunnusluvut kuvaavat yrityksen taloudellisen toiminnan onnistumista. Ne jaetaan tavallisesti kolmeen ryhmään: kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuihin. Menestyvä yritys toimii kannattavasti ja tehokkaasti ja huolehtii riittävästä maksuvalmiudesta sekä pitkän aikavälin vakavaraisuudesta.

Aineistona kolmen tilikauden tiedot

Tutkimusaineisto valittiin ositetulla otannalla Työtehosteuran ylläpitämästä lämpöyrittäjärekisteristä. Otoksessa huomioitiin yritysten perusjoukko siten, että otokseen tuli yrityksiä eri alueilta samassa suhteessa kuin yritykset alueellisesti sijoittuvat. Tilinpäätöstiedot hankittiin 31 yritykseltä kolmen edellisen tilikauden ajalta (2010–2012). Tutkimuksessa mukana olleiden yritysten liikevaihdot vaihtelivat noin 100 000 eurosta hieman yli viiteen miljoonaan euroon.

Lämpöyritysten kannattavuus parani

Kannattavuutta voidaan tarkastella suhteessa liikevaihtoon tai pääomiin. Lämpöyritysten kannattavuus on parantunut merkittävästi kaikilla kannattavuuden tunnusluvuilla mitattuna vuodesta 2010 vuoteen 2012 (kaaviot 1 ja 2). Myös yritysten liikevaihto on kasvanut: liikevaihdon mediaani oli vuonna 2010 noin 240 000 euroa ja kasvoi siitä vuoteen 2012 mennessä noin 370 000 euroon (kaavio 3).

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Lämpöyritysten käyttökateprosentin mediaani kasvoi vuodesta 2010 vuoteen 2012 25 prosentista 32 prosenttiin. Teollisuudessa käyttökateen vaihteluvälinä pidetään yleisesti 10–25 prosenttia, joten tässä selvityksessä mukana olleiden lämpöyritysten käyttökate oli erittäin hyvällä tasolla. Käyttökateprosentille ei ole yleispätevää tavoitearvoa, joten sitä on järkevintä verrata saman toimialan yritysten kesken.

Liiketulosprosentti kertoo, kuinka paljon varsinainen liiketoiminta tuottaa, eli mitä jää jaettavaksi rahoittajille ja verottajalle. Lämpöyritysten liike-tuloksen mediaani oli kasvanut kah-

Toimitusjohtaja Esa Kekki kertoo Porlamin lämpölaitoksen toiminnasta. Kuva: Kari Vuorio

deksasta prosentista 15 prosenttiin vuosina 2010–2012. Hyvänä lukuna pidetään yli 10 prosenttia.

Rahoitustulosprosentti kuvaa yrityksen kykyä suoriutua varsinaisen liiketoiminnan ja muun säännöllisen liiketoiminnan tuloksella lainojen takaisinmaksusta sekä käyttöpääoman ja investointien omarahoituksesta. Rahoitustuloksen on siis riitettävä lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle. Lämpöyritysten rahoitustulos oli hyvällä tasolla, vuonna 2012 peräti 25 prosenttia.

Nettotulosprosentti ilmaisee yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen. Kannattavalla yrityksellä nettotuloksen tulee olla aina positiivinen. Selvitykseen osallistuneilla yrityksillä nettotulos kasvoi vuosina 2010–2012 2,5 prosentista 7,5 prosenttiin eli varsin hyvälle tasolle.

Yritysten keskinäisessä vertailussa käytetään yleisimmin pääoman tuottoastetta. Se on käyttökelpoinen myös erityyppisten liiketoimintojen vertailuun. Pääoman tuotto on suhteellinen kannattavuuden mittari, jossa toiminnan tulos suhteutetaan sidottuun pääomaan. Tavallisimmat tunnusluvut ovat koko pääoman tuotto, sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto.

Tutkimuksessa mukana olleiden yritysten sijoitetun pääoman tuotto (mediaani) oli

vuonna 2010 viisi prosenttia. Vuonna 2011 se oli yhdeksän prosenttia ja vuonna 2012 hieman yli 10 prosenttia. Kokonaispääoman tuotto kasvoi vuodesta 2010 vuoteen 2012 neljästä prosentista yhdeksään.

Sijoitetun pääoman tuoton pitäisi pitkällä aikavälillä ylittää yleinen korkotaso tai muuten yrityksen omaisuus kannattaisi ainakin teoriassa myydä ja tallettaa rahat pankkiin. Pääoman tuottotavoitteen pitäisi olla sitä korkeampi, mitä riskipitoisempi yritys tai sen toimiala on.

Kymmenellä yrityksellä sijoitetun pääoman keskimääräinen tuotto oli vuosina 2010–2012 yli 14 prosenttia. Nämä yritykset ylsivät nettotuloksen osalta yli 13 prosenttiin. Maksuvalmiutta kuvaava Quick Ratio oli lähes kaksi eli yrityksen nopeasti rahaksi muuttuva omaisuus riittää hyvin kattamaan lyhytaikaiset velat. Omavaraisuusaste oli 31 prosenttia eli se oli tyydyttävällä tasolla. Näiden yritysten liikevaihto oli keskimäärin 417 000 euroa (360 000 € mediaani).

Hyvälaatuisen hake paras taie menestyvälle lämpöyrittäjälle. Kuva: Kari Vuorio

Yritysten vakavaraisuus tyydyttävällä tasolla

Vakavaraisuutta voidaan mitata tutki- malla yrityksen oman ja vieraan pää- oman välistä suhdetta. Omavaraisuus- aste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusaste on taseen oman pääoman suhde koko pääomaan.

Lämpöyritysten omavaraisuus pa- rani huomattavasti vuodesta 2010 vuoteen 2012. Vuonna 2010 omava- raisuusasteen mediaani oli yhdeksän prosenttia. Vuonna 2011 se oli 13 pro- senttia ja vuonna 2012 jo 24 prosen- tia. Omavaraisuusasteelle annettujen ohjearvojen mukaan lämpöyritysten omavaraisuus jää kuitenkin tyydyttä- välle tasolle (20–40 %). Alle 20 prosen- tin omavaraisuutta pidetään heikkona. Suunta on kuitenkin selkeästi parem- paan eli se kertoo siitä, että tilikausien tuloksesta on pystytty lyhentämään yrityksen velkoja.

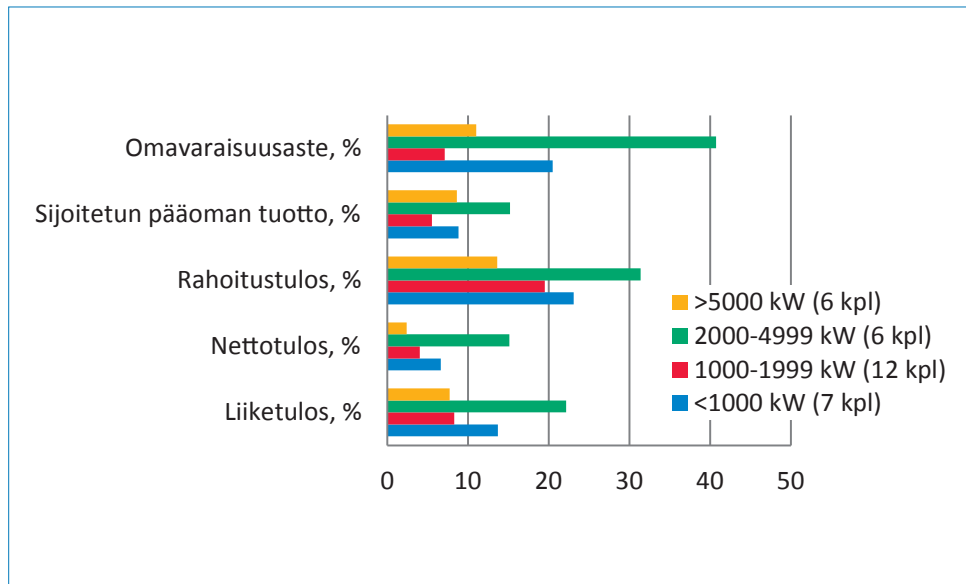
Vieraan pääoman hallitsevuutta yri- tyksen pääomarakenteessa pidetään rahoituksen riskinä. Vieraan pääoman hallitsevuus lisää oman pääoman me- nettämisen mahdollisuutta ja yrityksen riippuvuutta luotonantajan tekemistä päätöksistä.

Yritysten maksuvalmius kun- nossa

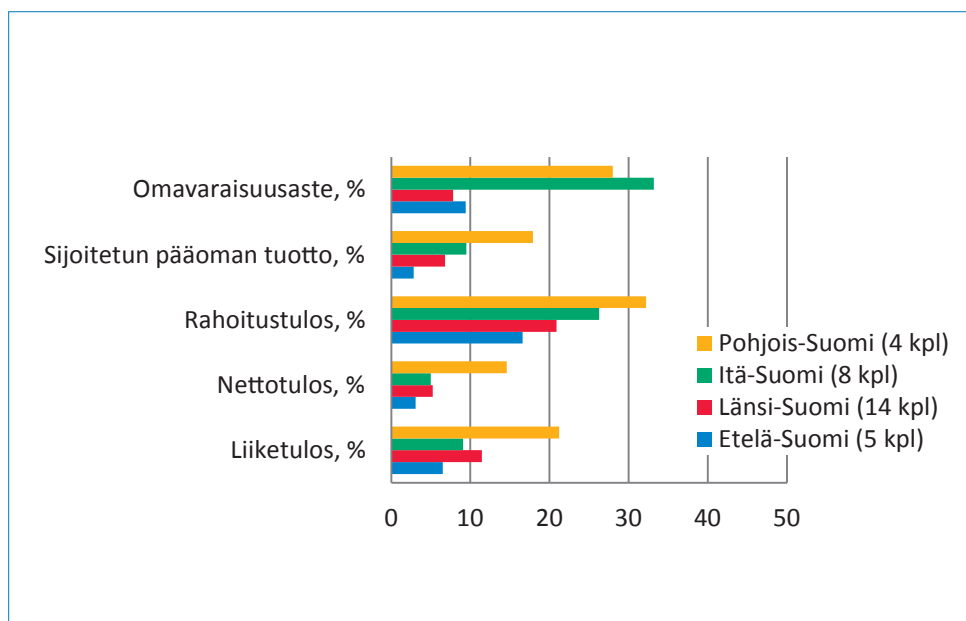
Maksuvalmiuden tunnusluvuilla mita- taan yrityksen rahoituksen riittävyttä yrityksen sitoumusten hoitamiseen. Maksuvalmius kertoo, onko yrityksen kassassa rahaa menojen maksamiseen.

Tavanomaisimmat maksuvalmiuden tunnusluvut ovat Quick Ratio ja Cur- rent Ratio. Quick Ratiossa verrataan yrityksen nopeasti rahaksi vaihdetta- vien varojen riittämistä lyhytaikaisten velvoitteiden hoitoon. Se mittaa yrityk- sen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikai- sista veloistaan pelkällä rahoitusomai- suudella. Lämpöyritysten Quick Ratio oli kaikkina kolmena vuonna noin yksi, jota pidetään suhteellisen hyvänä lu- kuna. Vaihto-omaisuuden huomioiva Current Ratio jäi sen sijaan tyydyttäväl- le tasolle, vuosien 2010–2012 mediaani oli 1,4 (>2 hyvä).

Maksuvalmiuden kehittyminen riip- puu kassavirrasta. Hyvä maksuvalmius luo turvallisuutta, kattaa yllättävät menot ja mahdollistaa häiriöttömän toiminnan silloinkin kun kassavirta on negatiivinen. Maksuvalmiuden

Kaavio 4. Kannattavuuden tunnusluvut eri kokoluokissa keskimäärin 2010-2012.

Kaavio 5. Kannattavuuden tunnusluvut eri maantieteellisillä alueilla keskimäärin 2010-2012.

tunnusluvut kuvaavat kuitenkin aino- astaan tilinpäätöshetken tilannetta ja yrityksen maksuvalmius saattaa tilikai- den aikana vaihdella huomattavastikin.

Alle 5000 kW:n laitokset pärjäsi- vät parhaiten

Tarkasteltaessa erikokoisten yritysten kannattavuutta havaittiin, että koko- luokassa 2000–5000 kW kannatta- vuuden, maksuvalmiuden ja omarai- suuden tunnusluvut olivat selkeästi parempia kuin tätä pienemmissä tai suuremmissa laitoksissa (kaavio 4). Näiden yritysten liiketuloksen medi- aani oli 22 prosenttia ja nettotulos pe-

räti 15 prosenttia. Myös sijoitetun pääoman tuotto oli 15 prosenttia.

Maksuvalmiuden tunnuslukujen (Quick Ratio ja Cur- rent Ratio) perusteella yritykset pystyivät maksamaan vaivatta laskujaan. Yritykset olivat myös melko vakava- raisia. Omavaraisuusaste näillä yrityksillä oli yli 40 pro- senttia. Liikevaihdon keskiarvo tässä kokoluokassa oli keskimäärin 700 000 € (mediaani 500 000 €).

Heikoiten kannattavia yrityksiä olivat tutkituista yrityksistä kaikkein suurimmat, kooltaan yli 5000 kW. Näiden yritysten liiketulos jäi hieman alle kahdeksaan prosenttiin ja nettotulos hieman yli kahteen prosen- tiin. Sijoitetun pääoman tuotto oli 8,5 prosenttia. Myös maksuvalmius oli näillä yrityksillä ainakin tilinpäätös- hetkellä mitaten suhteellisen heikko. Lisäksi vieraan pääoman osuus taseessa oli suuri: omavaraisuusaste

Johan Engström ja Bengt Österlund esittelevät Lappohjan lämpölaitosta. Kuva: Kari Vuorio

oli vain 11 prosenttia. Liikevaihto näillä suurimmilla yrityksillä oli keskimäärin 1,2 miljoonaa euroa (mediaani 550 000€).

Pohjoissuomalaiset lämpöyritykset pärjäsivät parhaiten

Lämpöyrittäjiä on alueellisesti eniten Länsi-Suomessa (40 prosenttia laitoksista). 30 prosenttia nykyisistä laitoksista sijaitsee Etelä-Suomessa, viidesosa Itä-Suomessa ja kymmenesosa Pohjois-Suomessa.

Alueellisesti kannattavimmat yritykset löytyivät tässä selvityksessä Pohjois-Suomesta (kaavio 5). Liiketuloksen mediaani oli pohjoissuomalaisilla yrityksillä 21 prosenttia. Länsi- ja Itä-Suomessa liiketulosprosentti oli kymmenen prosentin kahta puolta ja Etelä-Suomessa jäätiin 6,5 prosenttiin. Nettotulosprosentin mediaani oli Pohjois-Suomessa erittäin hyvä, lähes 15 prosenttia, kun muualla jäätiin noin viiteen ja Etelä-Suomessa vain kolmeen prosenttiin.

Myös sijoitetun pääoman tuotolla mitaten pohjoissuomalaiset yritykset pärjäsivät parhaiten. Sijoitetun pääoman tuotto oli siellä 18 prosenttia. Itä-Suomessa se oli noin kymmenen, Länsi-Suomessa seitsemän ja Etelä-Suomessa vain kolme prosenttia.

Vakavaraisimmat yritykset löytyivät puolestaan Itä-Suomesta. Siellä oma-

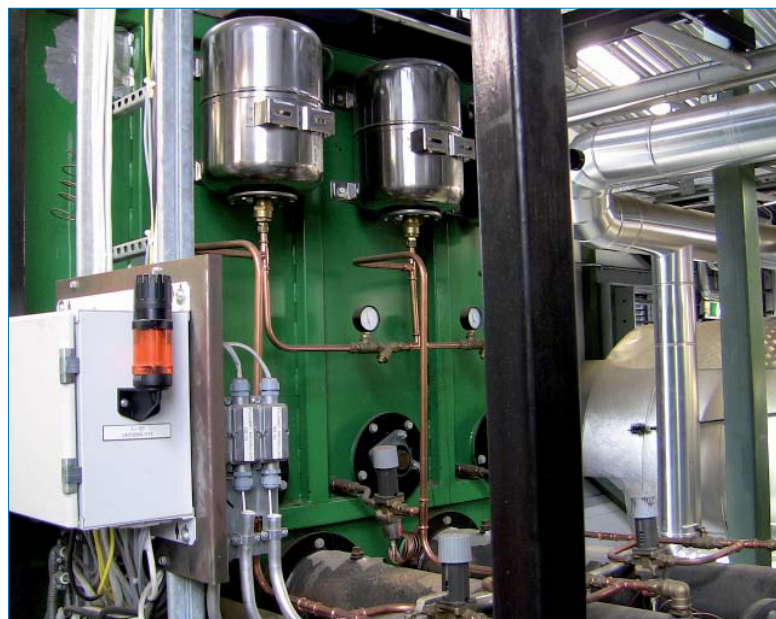
varaisuusasteen mediaani oli 33 prosenttia. Pohjois-Suomessa ei jääty paljon alle tämän (28 prosenttia), mutta Länsi- ja Etelä-Suomessa yritysten taseessa oli paljon vierasta pääomaa: omavaraisuusaste oli molemmilla alueilla noin 10 prosenttia.

Alueellisessa tarkastelussa tulee olla kuitenkin varovainen, koska pohjoissuomalaisia lämpöyrityksiä oli tässä selvityksessä mukana vain neljä kappaletta. Liikevaihdoltaan ja kooltaan yritykset olivat suhteellisen pieniä. Kolmen yrityksen koko oli alle 1000 kW ja yhden 2000–5000 kW. Liikevaihdon mediaani oli noin 300 000 euroa.

LÄMPÖYRITTÄJYYDEN HAASTEET JA TOIMIALAN ERITYISPIIRTEET

Lämpöyrittäjien tärkein asiakas on yleisimmin kunta. Kolmasosa laitoksista on alueellisia lämpölaitoksia ja loput kiinteistökohtaisia laitoksia. Kiinteistökohtaisista laitoksista puolet lämmittää kouluja ja toinen puoli yksityisiä kiinteistöjä. Yksityisten kiinteistöjen määrä on kasvussa ja yhä useampi yrittäjä tarjoaa asiakkaalleen lämmön kokonaistoimituksen sisältäen myös lämpölaitosinvestoinnin.

Suurin potentiaalinen asiakasryhmä lämpöyrittäjille ovat yksityiset teollisuuskiinteistöt, kasvu- ja keskusten reuna-alueet ja sellaiset asuinalueet,

Hyvin hoidetut lämpölaitokset antavat parhaan tuoton lämpötuotannolle. Kuva: Kari Vuorio

Itella Green

Hinta 6,80 € Jälkipainos sallittu vain TTS:n kautta, ISSN-L 1799-5493, ISSN 1799-5493 (Painettu), ISSN 1799-5531 (Verkkajulkaisu), SP-Paino Oy, Nurmijärvi 2013

jotka eivät kuulu kunnan tai kaupungin kaukolämmön piiriin.

Tämän selvityksen perusteella pienten lämpöyritysten toiminta oli keskimäärin kannattavaa liiketoimintaa kaikilla tilinpäätösten tunnusluvuilla mitaten. Tunnuslukujen tulkitsemisessa on kuitenkin oltava etenkin pienyrityksissä varovainen. Parhaan informaation saa vertaamalla oman yrityksen tunnuslukujen kehittymistä eri vuosina. Jos haluaa verrata omaa yritystä muihin, kannattaa vertailla tunnuslukuja saman toimialan yritysten keskimääriin lukuihin. On myös syytä muistaa, että taloudellinen analyysi kertoo vain yhden näkökulman ja talouden analyysit perustuvat menneeseen.

Jotta lämpöyritysluokittelu kehittyisi edelleen, tarvitaan lämpörittäjyyteen lisää uusia liiketoimintamalleja. Suurena haasteena uuden asiakaskunnan löytämisessä on asiakkaan kynnys siirtää vastuu lämmityksestä ulkopuoliselle pienyritykselle. Tämä vaatii yrittäjältä hinnaltaan, laadultaan ja toimitusvarmuudeltaan kilpailukyistä palvelua sekä markkinointiosaamista.

Kasvu liitetään vahvasti yrityksen taloudelliseen menestykseen, mutta pienyrityksillä näiden yhteys on monimutkainen. Kasvatavat pienyritykset eivät välttämättä ole taloudellisesti menestyviä eivätkä menestyvät pienyritykset välttämättä kasvuyrityksiä. Yrityksen jatkuvuus ja hengissä säilyminen ovat monille pienyrityksille tärkeämpi tavoite kuin yrityksen kasvu.

LÄHTEET:

Leppiniemi J. & Leppiniemi R. 2000. Tilinpäätöksen tulkinta.

Vuorio, K. 2013. Lämpörittäjätoiminta vuonna 2012. TTS:n tiedote Metsätyö, -energia ja yrittäjyys 4/2013 (765)

Yritystutkimusneuvottelukunta 2002. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi.

Suomessa on toiminnassa yli 500 lämpörittäjyyseriaatteella ylläpidettyä lämpölaitosta.

Kuva: Kari Vuorio

Tilinpäätösanalyysin käsitteitä

Käyttökate ilmaisee varsinaisesta toiminnasta kertyneen tulorahan määrän, tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Se kertoo, ansaitseeko yritys tarpeeksi poistoihin, rahoituskuluihin ja voitonjakoon.

Liiketulos kertoo, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Se kertoo, mitä jää jaettavaksi rahoittajille ja verottajalle.

Nettotulos ilmaisee yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen. Nettotuloksen tavoitetaso yksittäisessä yrityksessä määräytyy muun muassa pääomarakenteen vahvistamispyrkimysten ja voitonjakotavoitteiden mukaan.

Rahoitustuloksen on riitettävä lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttö-pääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle

Kokonaispääoman tuotto mittaa yrityksen kykyä tuottaa tulosta kaikelle toimintaan sitoutuneelle pääomalle

Sijoitetun pääoman tuotto mittaa tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle, korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle

Omavaraisuusaste mittaa yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä ja kykyä selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Hyvä vakavaraisuus parantaa luottokelpoisuutta, helpottaa vieraan pääoman saantia ja laskee sen hintaa. Se helpottaa myös investointien ja kehityshankkeiden toteuttamista ja antaa luotettavuutta asiakkaan silmissä.

Quick Ratio ilmaisee, kuinka suuri osa lyhytaikaisista veloista voidaan maksaa yrityksen rahoitusomaisuudella

Current Ratio ilmaisee, kuinka suuri osa lyhytaikaisista veloista voidaan maksaa vaihto- ja rahoitusomaisuudella.

TTS - TYÖTEHOSEURA
PL 5, (Kiljavantie 6), 05201 Rajamäki, puh. (09) 2904 1200
Päätoimittaja: Anna-Maija Kirkkari
Taitto: Kaija Laaksonen
TTS, Box 5, FI-05201 Rajamäki, Finland
tel. +358 9 2904 1200
www.tts.fi, www.ttskauppa.fi, asiakaspalvelu@tts.fi

